

בולעטין # 95 - אב תש"ל לפ"ק

וועד העולמי למען הצלת ישראל מעצת מרגלים, ולתקן חטא המרגלים ארגון מוקדש לעקור את עצת המרגלים המדברים לשון הרע על ארצינו הקדושה, (שעל ידיהם נחרב ב' מקדשות וגלינו מארצינו, ובא עלינו כל הצרות רח"ל), ולעורר על קדושת ומצות ישוב ארץ ישראל כמבואר במדרש תלפיות (ענף ארץ ישראל), יחד הקדוש ברוך הוא את ארץ ישראל כמו בעל המיחד קרקע לאשתו למזונותיה, והשכינה אין שורה בחוץ לארץ. ובספר חרדים (דף נ"ז), מצות עשה מן התורה לדור בארץ ישראל, שנאמר וירשתה וישבת בה, וכאמרם ז"ל שמצוה זו שקולה כנגד כל מצות שבתורה, ויתקיים בנו הפסוק דברים (יב, ה') "כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׂבֻטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה", ונזכה לביאת המשיח בב"א שנת "אל המקום אשר" לפ"ק.

יצא על ידי וועד העולמי למען הצלת ישראל מעצת מרגלים, ולתקן חטא המרגלים

כמו שכתוב רש"י במדבר (פרק יג פסוק טז) ויקרא משה להושע וגו' - התפלל עליו - יה יושיעך מעצת מרגלים.
באר שבע, ארץ ישראל

כלי יקר על בראשית פרק מב פסוק י

ויאמרו אליו לא אדוני וגו', כלנו בני איש אחד נחנו, על כן היינו מתייראים בעין הרעה השולט ביותר כשרואין מספר אחים יפה תואר במקום אחד, מאילו היה כל אחד בן איש אחר, וכן צוה לנו אבינו למה תתראו, ומזה למדנו להטמין עצמינו בתוך הבאים, ואם כן לא היו עבדיך מרגלים כי כל איש בחזקת כשרות הוא, ומי שרוצה להוציאו מחזקתו עליו להביא ראיה, ומאחר שאין לך ראיה אחרת כי אם ההטמנה בתוך הבאים, והרי אנו מתרצים זה ואין לך ראיה וממילא נדחו גם דבריו של ערות הארץ באתם לראות, ולא הוצרכו האחים לזכור זה כי גם יוסף הודה שטענת ערות הארץ באתם לראות תלוי בטענת מרגלים אתם, וכשנדחית טענת מרגלים אתם אם כן ממילא נדחית גם טענת ערות הארץ:

כלי יקר על בראשית פרק מג פסוק לד

וישא משאת מאת פניו וגו'. האחים סברו שלכך הוא נותן להם מתנות ומכבדם כדי לפייסם מה שחשדם במרגלים ואין בהם, ותרב משאת בנימין. לפי שעל ידי חשד זה הביאו בסכנת הדרך חנם. אבל האמת הוא שיש כאן רמז על העתיד כי כן פירש"י לקמן (מה יד) ויפול על צוארי בנימין שבכה על בית המקדש שיבנה בחלקו ועתיד ליחרב. ולפי מדרש זה נוכל לומר שלכך תרב משאת בנימין חמש ידות רמז לדורות שיבנה בית המקדש בחלקו, ויהיו בו חמשה דברים ביתר שאת והם. שכינה, וארון, ואורים ותומים, ונבואה, ואש מן השמים, והם חסרו בבית שני. רמז לדבר חמש פעמים יד עולה למספר ע רמז למקדש עין

הארץ, ושם ישיבת ע' סנהדרין, ושם מקריבים ע' פרים, כנגד ע' אומות, ועל זה אמר אלהים יחנך בני, כי המקדש יש בו לוית חן כמ"ש (זכריה ד ז) והוציא את האבן הראשה תשואות חן חן לה:

מד/י ויאמר גם עתה כדבריכם כן הוא. איך אמר כדבריכם כן הוא הלא המה אמרו שהגנב בן מות והמה יהיו לעבדים והוא לא כן אמר, אלא אשר ימצא אתו יהיה לי עבד ואתם תהיו נקיים. ופירושו של רש"י אינו כפי דקדוק הלשון, ועוד איך אמר השליח יהיה לי עבד, היה לו לומר יהיה עבד לאדוני, כי הוא עצמו עבד ואם כן עשה אותם עבד לעבדים, ועוד הוא אמר ואתם תהיו נקיים ויוסף אמר ואתם עלו לשלום אל אביכם, ומהו לשון תהיו נקיים הל"ל ואתם נקיים, גם לשון גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו צריך ביאור, ובעקידה פירש שאמרו יודעים אנחנו שעון זה אין בנו זולת שהאלהים מצא עון עבדיך ועון אחר גרם לנו מכשול זה, והיינו עון מכירת יוסף שלא היה לבנימין חלק בזה, על כן אמרו לא זו אנחנו פשיטא שדין עלינו להיות עבדים בעון שמכרנו אחינו לעבד, אלא אפילו גם זה אשר נמצא הגביע בידו שאין לו חלק באותו עון מ"מ גם הוא יהיה עבד, ולפירושו קשה אם כן המושל לא ידע ולא יבין דבריהם, ומהו לא זו אף זו יש כאן, כי בלי ספק לא גלו לו מכירת אחיהם:

על כן צריך אני לפרש, לא זו אף זו בענין שהבינו גם המושל. וזה כי ארבע חלוקות ודתות היה כאן, כי מתחלה הפריזו האחים על המדה לומר שהגנב עצמו בן מות והמתחברים אליו ראוי להקל בעונשם על כן יהיו עבדים, כי היה להם להיות עומד על המשמר כי ודאי גנב עתיקא הוא מאחר שלא יכול להתאפק מלגנוב אפילו משלחן המושל, ושלוחו של יוסף אמר כי בדיננו אין הגנב בן מות ואין דנין מיתה על גניבת ממון כ"א עבדות, ולפ"ז דין הוא שתהיו כולכם עבדים אך לפי שחרפה לכם להשוות אתכם בדין אחד עם הגנב עצמו כדי שלא יאמרו שגם אתם גנבים כמותו, על כן אעשה חלוקה זו שניה, וגם לפי חלוקה זו יהיה כדבריכם שלא תהיו שוים אל הגנב עצמו, כי הוא יהיה לי עבד דהיינו עבד לעבדים, ואתם תהיו גם כן עבדים אבל לא לי כ"א אל המושל עצמו דהיינו עבדות בדרך נקיה, לכך אמר תהיו נקיים שיהיה הויה גם לעבדותכם, אמנם בדרך נקיה קצת, ורמז להם שיהיו נקיים מנכסיהם כי מה שקנה עבד קנה רבו, כמו שפירש"י על פסוק (שמות כא כח) ובעל השור נקי. יצא פלוני נקי מנכסיו, כך רמז להם שיהיה להם גם כן עבדות אבל לא יהיה להם מיני הגלות התלוין בעבדות, רק זה לבד שיהיו נקיים מנכסיהם ולא יהיו בני חורין, אבל הגנב עצמו זולת זה, יש לו עוד הרבה מיני גנאי התלוין במה שיהיה עבד לעבדים, ועל שלא השוה גם לפי סברתו האחים אל הגנב עצמו, אמר גם עתה לפי סברתי כדבריכם כן הוא. והאחים בבואם לפני יוסף אמרו הננו עבדים לאדוני כאשר פסק עבדך עלינו אך מה שפסק שהגנב יהיה עבד לעבדים זהו גנות גדול, ועל זה בקשו מן המושל להקל מעליהם ודרך פשרה החמירו על עצמם להשוות את עצמם אליו ויהיו כולם עבדים אל המושל, כי אין לחוש שיחזור ויגנוב כי אנחנו נעמוד על המשמר, ואמרו דרך לא זו אף זו, גם אנחנו לא זו אנחנו פשיטא שדין הוא שלא נהיה עבד לעבדים, כי אין אנו חשודים בעיניך שהרי כסף אשר מצאנו בפי אמתחותינו השיבנו אליך ואיך נגנוב מבית אדוני, אלא אפילו גם אשר

נמצא הגביע בידו מבקשים אנו לעשות לו חסד שיהיה עבד לאדוני ולא עבד לעבדים, ויוסף אמר חלילה לי מלהשוות אתכם אל הגנב, אלא הוא יהיה לי לעצמי עבד כאשר בקשתם ואם כן בהכרח הוא שאתם תעלו בשלום אל אביכם:

מד/יח ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני. לפי שכבר אמרו לו האחים האלהים מצא עון עבדיך, רוצה לומר מצא לו בעל חוב מקום לגבות את חובו, ורמזו לו שכל זה עלילות דברים הוא והאלהים אנה לידם כל הקורות הללו מחמת עון אחר שעשו, והוא מה שעשו לאחיהם יוסף כמ"ש אבל אשמים אנחנו על אחינו וגו', ועל אותו עון אמר יהודה כמתודה על חטאיו ואמר בי אדוני, אותו עון אחר אשר אנו חושבים שהוא סבב לנו כל הקורות תלוי בי יותר מבכל אחי, על כן אני מוכרח ליכנס בעובי הקורה ולדבר בפניך יותר מכולם, והאמת כך הוא כמו שנאמר (בראשית לח א) וירד יהודה מאת אחיו פירש"י אחיו הורידוהו מגדולתו ואמרו אתה אמרת לנו למוכרו ואילו אמרת לנו להשיבו היינו עושים:

ומחמת שני טעמים, אמר יהודה ליוסף בי אדוני אותו עון תלוי בי, האחד הוא מחמת שבא לתרץ למה אני נגש לדבר לפניך יותר מכולם, לפי שאני חבתי בכל אותן גלגולים שעברו עליהם מחמת אותו עון, ואע"פ שרש"י פירש על מה שאמר כי עבדך ערב וגו' למה אני נכנס לתגר יותר משאר אחי כו' לפי שנתקשרתי בקשר חזק להיות מנודה בשני עולמות כו', מ"מ הוא גופא קשיא למה הוא קבל עליו נדוי יותר משאר אחיו אלא לפי שהרגיש בעצמו שהוא היה חייב באותו עון אשר סבב להם עלילת, מרגלים אתם, ושלא יוכלו להפטר ממנה כ"א על ידי שיביאו את בנימין, על כן הוצרך הוא לקבל עליו הנדוי כדי שיתן את בנימין על ידו ושיוציא את אחיו מן העלילה אשר סבב הוא להם, על ידי שאמר להם למכור את יוסף ועוד שיעקב אמר להם לא ירד בני עמכם כי אחיו מת והוא לבדו נשאר וגו', שמע מינה שאם לא היה יעקב יכול לטעון עליהם טענה זו היה שולח את בנימין מיד, ונמצא שיהודה מצד שצוה למכור את יוסף סבב שלא רצה יעקב לשלח את בנימין, ובעבור זה הוצרך ליכנס בעובי הקורה ולקבל עליו הנדוי ועל זה אמר בי אדוני:

הטעם השני הוא, לפי שר"ל ישב נא עבדך עבד תחת הנער וגו' ויטעון עליו המושל למה יצא החייב זכאי והזכאי יצא חייב ליכנס בעול העבדות חנם, על כן אמר בי אדוני באמת שאותו עון הגורם לכולם שיהיו עבדים תלוי בי יותר מכולם על כן דין הוא שעונש העבדות הנפסק על בנימין יחול עלי, והאמת כן הוא כי הוא גרם שלעבד נמכר יוסף, אבל לשאר אחיו אין האשמה גדולה כל כך, וכל שכן בנימין שאין לו חלק כלל באותו עון:

ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני. לפי שרצה לדבר אליו שכל ענין הגביע הוא עלילה על כן נגש אליו ללחוש באזניו שלא יתבייש ועל ידי זה יבא לידי חרון אף:

כי כמוך כפרעה. כמו שראוי לחלוק כבוד למלכות ושאין לדבר קשות בפני המלך כי חמת מלך מלאכי מות (משלי טז יד) כך אין נכון לדבר גבוהה להוציא עתק מפיו נגד כל השומעים, וממנו למדו זה, כי יוסף אמר קום רדוף אחרי האנשים והשגתם, דווקא כשתשיגם ותהיה סמוך להם תדבר באזנם ענין הגביע, ולא תצעק עליהם מרחוק להריע עליהם כגנב אלא בינך לבינם תדבר להם שלא ידעו המצרים דבר מזה, על כן גם בויכוח זה

רצה יהודה ללחוש באזניו וקולו לא ישמע אל המצרים ואמר ואל יחר אפך בעבדך, כי כל כעס מביא לידי טעות ויגרום שלא יכנסו טענותי באזניך אף אם יהיו נכוחים למבין כי הכעס יגרום שלא תוכל לשפוט בצדק, וא"ת ומה בכך כי אם לפעמים איזו שר ומושל, טעה בדבר המשפט, יש גבוה מעל כל גבוה והוא המלך שלוקחין המשפט אל המלך והוא יתקן מה שקלקל המושל, על זה אמר כי כמוך כפרעה ואצלך הגמר דין כמו אצל פרעה, ואין ליקח המשפט ממך אל המלך ומלפניך משפטי יצא מכל וכל, על כן אני מבקש שעניך תחזינה מישרים ואל יחר אפך ואז לא תבא לידי טעות:

ויש לדקדק למה אמר בלשון נסתר ידבר נא עבדך דבר, ונוכל לומר לפי שרצה לומר ישב עבדך תחת הנער. לכל דבר אני מעולה ממנו לגבורה ומלחמה ולשמש, הזכיר כאן עוד ענין אחד כי כל עבד צריך לידע לדבר בפני המלכים ולסדר דבריו שיכנסו באזניהם, כשיהיו בהשכל ובסדר נכון, אבל העבד שאינו יודע לסדר דבריו אינו ראוי להיות עבד אל המושל החשוב כמלך, לכך אמר כלפי מה שאמר יוסף דרך פסק האיש אשר נמצא הגביע בידו יהיה לי עבד, והרי עודו נער ואינו ראוי אפילו לדבר בפניך, ועל זה אמר תנסה ותבדוק וידבר נא עבדך אשר בחרת לך, דבר באזני אדוני באופן שאל יחר אפך בעבדך, ותמצא כי בודאי יחר אפך שהרי כמוך כפרעה, ולדבר לפני איש כערכך צריך איש חכם ונבון לא נער ובער כמוהו, אבל בי אדוני תמצא כל מה אשר אתה מבקש ולא בו כי אפילו הדבור אינו בו, וכל שכן שאינו יודע שאר טכסיסי מלכות. וי"א שאמר ידבר נא עבדך אשר עשה מעשה הגביע ונתנו באמתחת בנימין, והוא יגיד על כל הקורות ושכל זה עלילות דברים:

מד/כא הורידוהו אלי ואשימה עיני עליו. קשה למאי נפקא מינה אמר שיורידוהו אליו ושרצונו לשום עין השגחתו עליו, ועוד קשה שלא מצינו שיוסף אמר ואשימה עיני עליו, בשלמא מה שאמר לו אדוני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב או אח, אע"פ שלא מצינו שיוסף שאלם על זה, מ"מ מכח התירוץ אנו למידין מה עלה על דעת המקשה כי מאחר שהוצרכו לתרץ את עצמם בעלילת מרגלים אתם. ולומר יש לנו אב זקן וגו'. וכמו שאמרו והנה הקטן את אבינו היום וגו'. היה דומה להם כאילו שאלם בהדיא על זה כי ודאי ידעת שאין אנחנו מרגלים, אלא שבאת לחקור על ידי זה אם יש לנו אב או אח ע"כ ונאמר אל אדוני כו'. לפי שהבננו כוונתך ועל פי זה השבנו לא כחדנו דבר, אבל מאמר ואשימה עיני עליו לא מצינו שדבר יוסף זה כלל אפילו ברמז:

ונראה לפרש, ששימת עין זה אינו שימת עין השגחתו, אלא לפי שיוסף אמר להם שעל ידי בנימין הוא רוצה לבחון דבריהם כמ"ש בזאת תבחנו וגו', ואם כן היה רצונו לשום עיניו עליו ולראות על ידו אם דבריהם כנים או לא. והמפרשים אמרו שמתחלה נאמר שם ויבחנו דבריהם. ואחר שהיו במאסר אמר להם ויאמנו דבריהם, כי הבחינה היינו דרישה וחקירה כקטן מסיח לפי תומו, ולא נתרצו האחים לזה, כי אמרו פן ילמדוהו לדבר תועה ובחרו לישב במאסר, ואח"כ הוציאתם מן המאסר ואמר להם ויאמנו דבריהם בלא דרישה וחקירה, ולזה נתרצו להביאו, ועל כן אמר לו כאן שאתה אמרת ואשימה עיני עליו כי בהבאתו לבד תראה שדברינו נאמנו מאוד, ואיך נהפכת עליו כרגע להתגולל ולהתנפל עלינו:

(המשך בבולעטין הבא אי"ה)